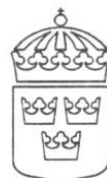

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1990/91:AU7 Personalpolitik

1990/91
AU7

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden under förra riksmötet rörande olika frågor inom personalpolitiken. Motionerna rör den allmänna inriktningen av den statliga personalpolitiken, personalutbildningen, pensions- och försäkringsfrågor, vissa ersättningsfrågor, invandrare på arbetsmarknaden och vissa frågor om tjänstemannaansvaret. Samtliga motioner avstyrks av utskottet, i flertalet fall på grund av att de frågor som tas upp för närvarande är föremål för utredningar, vars resultat ännu inte föreligger.

Till betänkandet har fogats 11 reservationer.

Motionerna

1989/90:A601 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den statliga personalpolitiken m.m.

Motiveringen återfinns i motion Fi502.

1989/90:A602 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att prövningen av domares skiljande från tjänsten skall överföras till allmän domstol.

1989/90:A603 av Karin Starrin och Gunnar Björk (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en ökning av nivån på det statliga natraktamentet till 200 kr. per övernattningsnatt.

1989/90:A604 av Karl-Erik Persson m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en ny statlig lönepolitik som utgår från jämlikhet och rättvisa,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny statlig personalpolitik innebärande att a) en satsning sker på en teknisk-humanistisk utbildning, b) nya arbetsorganisationsformer inom den statliga personalpolitiken inte får införas utan den lokala fackföreningens godkännande i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:A605 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av sambandet mellan sjuklön/sjukbidrag och pensionering vid de statliga myndigheterna.

1990/91:AU7

1989/90:A606 av Sigge Godin m.fl. (fp, s, m, c, vpk, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pensionärers deltagande i yrkes- och samhällslivet.

1989/90:A607 av Maria Leissner och Barbro Westerholm (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tjänstegrupplivförsäkring för homosexuella.

1989/90:A608 av Helge Hagberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om personalutbildning.

1989/90:A609 av Pär Granstedt (c) vari yrkas att riksdagen beslutar uppmana regeringen att, i samverkan med muslimska organisationer och arbetsmarknadens parter, försöka åstadkomma regelsystem på arbetsplatser och i offentliga sammanhang som respekterar muslimernas religiösa sedvänjor i den utsträckning de inte strider mot svenskt rättsmedvetande.

1989/90:A610 av Barbro Sandberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga pensionsavtal.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf344.

1989/90:A611 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som anger en miniminivå för en kompetenshöjande personalutbildning för alla anställda,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om lag som tillförsäkrar facket samma inflytande över all personalutbildning som i dag gäller för personalutbildning i förnyelsefondernas regi,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en utbyggnad av förnyelsefonderna med avsättningar baserade på företagets vinster 1989 och 1990 enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Ub308.

1989/90:A612 av Lars Norberg (mp) vari yrkas att ett generellt nattrakamente återinförs i det statliga resereglementet.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sk449.

1989/90:A724 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

37. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av lagen om offentlig anställning så att arbetsköparen åläggs en skyldighet att undersöka omplaceringsmöjligheterna av tjänsteman i vissa fall i enlighet med vad i motionen anförts under avsnitt 5.9.1,

38. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av lagen om offentlig anställning så att tidsfristen att väcka talan enligt 16 kap. 2 § förlängs på samma sätt som i anställningsskyddslagen i enlighet med vad i motionen anförts under avsnitt 5.9.2,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts när det gäller lagstiftning som omöjliggör avtal som överkompenserar ett inkomstbortfall,

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf262.

1989/90:A752 av Lars Leijonborg (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i den statliga personalpolitiken vara öppen för och stimulera att anställda vill driva verksamheten vidare som egna företagare.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Fi515.

Utskottet

Inriktningen av personalpolitiken

Utskottet behandlar först i detta avsnitt några motionsyrkanden som angår *inriktningen på den statliga personalpolitiken* och övergår här efter till att behandla motionsyrkanden om personalutbildning på arbetsplatserna.

I folkpartiets motion A601 med motivering i 1989/90:Fi502 anför följande om den statliga personalpolitiken. Ett övergripande mål för den offentliga löne- och personalpolitiken är att underlätta rekrytering och utveckling av bra arbetskraft. Den offentliga sektorn måste därför kunna erbjuda konkurrenskraftiga arbetsvillkor i förhållande till den privata sektorn. Enligt motionärerna behövs ett mer flexibelt lönesystem bl.a. för att komma till rätta med regionala obalanser. Vidare krävs att det "osynliga kontraktet" uppmärksammas, dvs. faktorer såsom den anställdes befogenheter och ansvar, relationer till chefer, yrkesstolthet, status osv.

Då stordriftfördelarna i servicesektorn ofta är små samtidigt som den offentliga sektorns enheter är stora är det angeläget med en decentralisering och en delegering. I motionen pekas på att det finns mycket att lära av de enskilda alternativen, som ofta är uppbyggda av en entreprenör och drivs i liten skala. Mindre resultatenheter bör skapas. Den enskilde måste kunna styra och planera sitt eget arbete. Det skall vara möjligt att disponera åtminstone en del av ett budgetöverskott för att förbättra verksamheten och flytta anslag mellan olika år.

De offentliga arbetsgivarna har enligt motionärerna ett ansvar för att hjälpa dem som vill starta eget. Bättre belöningssystem måste införas. De offentliga löneplanerna har blivit för sammanpressade vilket medför att det knappast lönar sig att vidareutbilda sig.

Den offentliga sektorn måste vidare kunna erbjuda sådana villkor att lämpliga chefer kan rekryteras.

Slutligen framhåller motionärerna att för att de offentliga verksamheterna skall kunna nå sina mål fordras ett gott samarbete och ett

ömsesidigt förtroende mellan politiker, personal och fack. Politikerna bör lyssna på facket i frågor som påverkar de anställdas arbetsvillkor. Facket bör dock inte få någon vetorätt mot politiska beslut.

I motion A604 av Karl-Erik Persson m.fl. (vpk) begärs en ny statlig lönepolitik som utgår från jämlikhet och rättvisa. Motionärerna tar avstånd från den pågående uppvärderingen av chefsrollen som leder till stora höjningar av chefernas löner i förhållande till arbete inom industri, vård, omsorg och servicenärings.

Med anledning av nyss refererade motionsyrkanden vill utskottet erinra om följande. De övergripande målen för den statliga personalpolitiken är att bidra till en effektiv statsförvaltning och att främja ett demokratiskt arbetsliv. Ett förnyelsearbete utifrån dessa utgångspunkter pågår. Som ett led i detta arbete uppdrog regeringen i oktober 1989 åt en utredning (C 1989:07) att göra en översyn av lagen om offentlig anställning (LOA).

Enligt direktiven (dir. 1989:50) "bör utredaren pröva hur en grundläggande rättslig reglering av offentlig anställning samtidigt kan dels tillgodose kraven på decentralisering, verksamhetsanpassning samt anpassning till den reglering som gäller för arbetsmarknaden i stort, dels slå vakt om medborgerliga krav på demokratisk styrning, insyn och rättssäkerhet och på att offentliga uppgifter fullgörs på ett riktigt sätt".

Vidare heter det i direktiven att översynen bör leda till förslag "som skapar bättre förutsättningar att genom personalpolitiska åtgärder förnya den offentliga sektorn. Översynen bör vidare leda till en reglering som är så utformad, att den svarar mot skilda verksamheters olika krav eller konkurrenssituation".

Utredningen bör också beakta behovet av att i samverkan åstadkomma större rörlighet bland statliga chefer, bland annat på nivån närmast under verkschefen.

Det står utredningen fritt att utöver vad som anges särskilt i direktiven ta upp de förslag till ändringar i LOA som utredningen anser lämpliga och påkallade.

Utredningen bör samråda med bl.a. arbetsdomstolen, statens arbetsgivarverk och statens ansvarsnämnd. Berörda fackliga huvudorganisationer bör under arbetets gång ges tillfälle att föra fram synpunkter i frågor som rör lagstiftningen om offentlig anställning.

I folktopmotionen understryks vikten av konkurrenskraftiga anställningsvillkor för kompetent personal och goda arbets- och utvecklingsmöjligheter. I vänsterpartiets motion riktas invändningar mot uppvärderingen av chefsrollen med därav följande höga löner för dessa i förhållande till andra grupper.

I budgetpropositionen, bil. 2, Utveckling av offentlig sektor (1989/90:AU17, rskr. 137) konstateras att den offentliga sektorn i stor utsträckning har specialiserade och högt kvalificerade arbetsuppgifter. Medborgarnas ökade krav på den offentliga sektorns effektivitet kommer att ställa medarbetarna inför nya och delvis ännu mer krävande arbetsuppgifter. Konkurrensen om välutbildad personal väntas under 1990-talet öka inom alla sektorer av ekonomin. Åtgärder för en

effektiv personalförsörjning är därför strategiskt viktiga för att säkerställa och utveckla de anställdas förmåga att genomföra sina uppdrag i samhället.

Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i propositionen och vill för egen del framhålla följande. Staten måste självfallet kunna anpassa sig till varierande förutsättningar i arbetslivet för att ha goda möjligheter att rekrytera och behålla kompetent personal på alla nivåer. När det gäller personalförsörjningen, särskilt då chefsförsörjningen, är lönefrågorna men också rörlighets- och utbildningsåtgärder viktiga faktorer. För att stärka chefskompetensen tas fortlöpande initiativ till utbildnings- och utvecklingsverksamheter riktade till högre chefer inom statsförvaltningen.

Utan att i detalj gå in på samtliga de spörsmål som behandlas i folkpartimotionen kan utskottet konstatera att de framförda kraven ligger i linje med den pågående utvecklingen. Genom den ovan refererade utredningen tas ytterligare steg i den riktning motionärerna efterlyser. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion A601 kan därför inte anses påkallad.

Med det anförda avstyrker utskottet motion A601.

Utskottet kan inte ställa sig bakom uppfattningen i motion A604 (vpk) att det finns behov av en ny personalpolitik, som skulle innebära att den offentliga verksamheten inte kan konkurrera med det privata näringslivet i fråga om arbetskraft. Enligt utskottets sätt att se är det avgörande att staten — för att kunna utföra de uppgifter som medborgarna kräver — kan rekrytera och behålla kompetent personal, även under perioder då arbetskraftsbrist råder. Utskottet avstyrker därför motion A604 i nu behandlad del.

Utskottet tar i detta sammanhang upp motion A752 av Lars Leijonborg (fp) med motivering i motion 1989/90:Fi515. Motionären anser att den statliga personalpolitiken skall vara öppen för och stimulera att anställda vill *driva verksamheten vidare som egna företagare*. Den situation som beskrivs i motionen är den där man överväger att lägga ut statlig eller kommunal verksamhet på entreprenad. De anställda kan i sådana lägen känna sig hotade av förändringen. I dessa fall skulle man kunna uppmuntra en eller flera anställda att starta ett eget företag och driva verksamheten vidare. Det är enligt motionären inte så ovanligt att offentliganställda vill bli egna företagare men stanna i sitt gamla yrke.

I 1989-90 års ramavtal om löner för statstjänstemän (RALS) ingår ett nytt trygghetsavtal som började gälla från och med den 1 april 1990. Målet för det nya trygghetsavtalet är att så långt som möjligt skapa förutsättningar för att ingen anställd skall bli arbetslös till följd av exempelvis arbetsbrist. För centrala trygghetsåtgärder har staten och de statsanställdas huvudorganisationer inrättat en gemensam stiftelse. Stiftelsen bistår enskilda arbetstagare, som har sagts upp på grund av arbetsbrist, i alla frågor som rör möjligheter till ny anställning. Stiftelsen skall inom relativt vida ramar kunna ersätta olika kostnader som uppkommer. Det kan t.ex. vara kostnader för utbildning och starta-eget-hjälp.

Med det nya avtalet finns det således förutsättningar att få hjälp om man så önskar och har förutsättningar för att bli egen företagare om man blir arbetslös.

Motionen bör därför med det anförda inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A752.

Utskottet övergår härnäst till att behandla motionsyrkanden som rör *personalutbildning på arbetsplatserna*.

I vänsterpartiets motion A611 med motivering i motion Ub308 understryks hur viktigt det är ur demokratisk synvinkel att alla med kort skolgång får chansen att komplettera sin bristfälliga utbildning. Kravet på en bra utbildning har ökat i takt med att samhälle och arbetsliv ställer allt större krav på medborgarna. Motionärerna hänvisar till en utredning om personalutbildningen som gjordes av statistiska centralbyrån (SCB) år 1987. Av denna framgår att gruppen med den kortaste utbildningen fick minst personalutbildning. Generellt fick kvinnor mindre utbildning än män. Dessutom har deltidsarbetande missgynnats. Mönstret är detsamma i såväl privat som statlig verksamhet enligt den refererade utredningen.

För att komma till rätta med den rådande situationen kräver motionärerna lagstiftning om dels miniminivå för kompetenshöjande personalutbildning för alla anställda, dels fackligt inflytande över all personalutbildning. Dessutom vill motionärerna ha en utbyggnad av förnyelsefonderna med avsättning baserade på företagets vinster under åren 1989 och 1990. För att alla grupper skall kunna få del av dessa pengar föreslås en gemensam fond som inte är företagsanknuten.

Även motion A604 av Karl-Erik Persson m.fl. (vpk) tar upp behovet av att minska utbildningsklyftorna. I syfte att lyfta den allmänna nivån på kunskandet föreslås en satsning på en teknisk-humanistisk utbildning för dem som inte har mer än nio års skolgång. Vidare måste enligt motionärerna krav ställas på innehåll och inflytande i arbetet. De nya arbetsorganisationsformer som måste växa fram skall inte få införas utan den lokala fackföreningens godkännande.

Liknande tankegångar om behovet av personalutbildning återfinns i motion A608 av Helge Hagberg m.fl. (s). Motionärerna framhåller att en väl utbildad arbetskraft är den allra viktigaste faktorn när det gäller att skapa förutsättningar för ett utvecklat näringsliv. Att personalutbildningen bör ses över är ett allmänt krav. I en sådan översyn är fördelning av utbildning samt formerna för finansiering de viktiga problemställningarna.

De synpunkter som framkommit i motionerna om behovet av personalutbildning delas av utskottet. Det kan inte nog betonas hur synnerligen angeläget det är att höja kompetensen hos personalen, dels därför att vårt samhälle blir alltmer komplicerat och kräver betydande kunskaper på snart sagt alla samhällsområden, dels — och inte minst — för att ge personalen möjligheter till utveckling i arbetet.

Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse att en utredning (A 1990:02) fått i uppdrag att lämna förslag till åtgärder för att stimulera kompetensutveckling i arbetslivet, särskilt vad avser personalutbildning. I direktiven (dir. 1990:25) till utredningen sägs bl.a. följande.

För att kunna bibehålla den höga sysselsättningen och utveckla välfärden i vårt land under 1990-talet krävs en stabilisering av ekonomin och en ökad tillväxt. Av särskilt stor betydelse för företagens möjligheter att hävda sig i en hårdnande internationell konkurrens blir kompetens och utbildning hos arbetskraften. Kompetens och utbildning blir också väsentligt för att uppnå nödvändiga effektiviseringar inom förvaltningarna, dvs. den offentliga sektorn.

Enligt direktiven skall utredningen göra en kartläggning och en analys av den nuvarande personalutbildningens omfattning, inriktning och fördelning samt ge en helhetsbild av personalutbildningen, samhällselig vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Utredningen skall sedan precisera det framtida behovet av kompetensutveckling i företag och förvaltningar. Åtgärderna skall leda till att grupper, som i dag missgynnas, får tillgång till kompetensutveckling i ökad utsträckning. Personalutbildningen skall kunna vara av såväl allmän som grundläggande karaktär.

Utskottet vill också peka på att det inom utbildningsdepartementet bedrivs en omfattande översyn av vuxenutbildningens struktur och organisation. I dagarna har en inom utbildningsdepartementet tillsatt arbetsgrupp (U 1989:D) för utvidgat samarbete mellan gymnasieskola och vuxenutbildning den s.k. Samverkansgruppen färdigställt en rapport (Ds 1990:59) Samverkan mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen, vilken bl.a. tar upp samverkansperspektivet på olika typer av vuxenutbildning. Förslagen avser att underlätta för utbildningsanordnarna att samverka. Enligt årets budgetproposition, bil. 10, är det skolministerns avsikt att under år 1991 återkomma med förslag till strategi för vuxenutbildningen på kort och lång sikt. Utskottet har under hand inhämtat att en proposition om vuxenutbildningen kommer att läggas fram för riksdagen i februari 1991. Mot bakgrund av bl.a. planerade reformer på vuxenutbildningsområdet tillkallades i februari 1990 en särskild utredare med uppgift att se över vuxnas möjligheter att finansiera olika former av vuxenutbildning (dir. 1990:2). Utredningen (U 1990:01) bör enligt direktiven särskilt ägna uppmärksamhet åt korttidsutbildade vuxna och vuxna som tillhör grupper, vilka är svårast att rekrytera till studier och som också i minst utsträckning får tillgång till personalutbildning.

De frågor som aktualiseras i motionerna är som framgått av redovisningen ovan föremål för ett brett upplagt utredningsarbete. I avvaktan på resultatet av detta anser utskottet att det inte är påkallat med någon riksdagens åtgärd. Motion A604 (vpk) i nu behandlade delar samt motionerna A608 (s) och A611 (vpk) avstyrks följaktligen av utskottet.

Pension och försäkring m.m.

Utskottet tar i detta avsnitt upp motionsyrkanden som hänger samman med rätten till rörlig pensionsålder, åtgärder för att stimulera pensionärers deltagande i yrkes- och samhällslivet, förhållandet mellan sjuklön och pensionering, frågan om överkompensation vid sjukdom samt efterlevandeskyddet för homosexuella sambor i statens tjänstegruppliv-försäkring.

I motion A606 av Sigge Godin m.fl. (fp, s, m, c, vpk, mp) tar motionärerna upp frågan om *hur pensionärers kunskaper och erfarenheter skall kunna tillvaratas*. Av landets ca 1,5 miljoner pensionärer är omkring 90 % friska och aktiva. Denna växande grupps kunskaper och erfarenheter ställs på grund av gällande regler och praxis utanför produktionssystemet och det aktiva deltagandet i det demokratiska systemet som förtroendevalda, heter det i motionen. Det är därför synnerligen angeläget att förändra den nuvarande situationen. Det är en grundläggande rättighet att erhålla ålderspension. Det är därför viktigt att de åtgärder som vidtas för att engagera denna grupp i samhällsarbetet bygger på frivillighet.

Mot den här bakgrunden föreslår motionärerna att en rad åtgärder vidtas. Staten bör som arbetsgivare inleda förhandlingar med arbetstagarorganisationerna om olika åtgärder för att underlätta för och stimulera de pensionärer som önskar fortsätta i sin hittillsvarande verksamhet eller annan verksamhet till åtminstone 70 års ålder i de fall deras kunskaper och insatser är önskvärda. AMS bör uppmanas att skapa en aktiv arbetsmarknad för friska pensionärer. Reglerna inom kommuner och landsting om pensionsuppräknings vid uppskjuten pension bör tillämpas på det statliga området. Regeringen bör vidta åtgärder för att stimulera pensionärers deltagande i samhällslivet, bl.a. bör regeringen se till att kvarvarande hinder undanröjs för dem som fyllt 70 år att vara offentligt verksamma och att se över de marginal- och tröskeleffekter som kan uppstå när pensionärer samtidigt uppbär lön/arvoden och pension.

I motion A610 av Barbro Sandberg m.fl. (fp) föreslås att arbetsgivarverket bör arbeta för att statligt anställda skall ges rätt att arbeta fram till 67 års ålder.

Även utskottet är av den uppfattningen att det är viktigt att ta till vara äldres erfarenheter och kunskaper i arbetslivet. Det är därför angeläget att söka underlätta för äldre människor som kan och så önskar att fortsätta sin yrkesverksamhet efter uppnådd pensionsålder. Flera av de åtgärder som föreslås i motion A606 är förhandlingsfrågor som aktualiseras i fortsatta förhandlingar om ett nytt pensionsavtal. Detta gäller t.ex. förslag som rör åtgärder för att stimulera pensionärer som så önskar att fortsätta sin yrkesverksamhet efter pensionsåldern och förslaget att se över de statliga reglerna för pensionsuppräknings vid uppskjutet uttag av pension.

Utskottet konstaterar att enligt LOA 7 kap. 3 § och enligt gällande pensionsavtal kan anställning inte förlängas efter uppnådd övre pensionsgräns. Däremot har arbetsgivaren möjlighet att behålla personal i princip så länge det är önskvärt för att utföra lämpliga arbetsuppgifter. En förändring som skulle innebära rätt för den enskilde att själv avgöra om man vill kvarstå i tjänst efter uppnådd pensionsålder kräver ändring i lagen om anställningsskydd (LAS) och LOA samt i kollektivavtal. En förändring av LAS bl.a. i syfte att underlätta för äldre att arbeta efter 65 års ålder har aviserats av regeringen.

Regeringen har i dagarna gett klartecken till en organisationsarbetsförmedling för pensionärer.

Beträffande de marginal- och tröskeffekter som påtalas i motion A606 konstaterar utskottet att frågan om marginaleffekterna var föremål för riksdagens behandling i samband med förslaget om en reformerad inkomst- och förmögenhetsbeskattning i juni i år (prop. 1989/90:110, 1989/90:SkU30, rskr. 356). Härutöver vill utskottet peka på att övergången till krontalslöner inom den statliga sektorn har inneburit att det är arbetsgivaren som bestämmer hur avdrag skall göras, när pensionärer samtidigt uppbär lön/arvoden och pension. Numera finns alltså möjlighet att göra en mer flexibel anpassning än tidigare.

Flera av de frågor som motionärerna tar upp ligger som framgått av det föregående i linje med pågående utveckling på området. Utskottet kan inte finna att ytterligare åtgärder från riksdagens sida är påkallade. Motionerna A606 och A610 bör därför avslås.

I motion A605 av Sigge Godin (fp) begärs en kartläggning av *sambandet mellan sjuklön/sjukbidrag och pensionering* vid de statliga myndigheterna. Motionären pekar på att den pressade ekonomiska situationen medfört att myndigheterna, som inte erhåller kompensation för personal som är sjukskriven, inte anställer personal som vikarier i erforderlig utsträckning. Den kvarvarande personalen har, särskilt gäller detta vid små myndigheter, tvingats utföra de sjukskrivnas arbetsuppgifter. I längden leder detta till för hög arbetsbelastning med ökad förslitning av personalen. Förhållandena innebär också att myndigheten av ekonomiska skäl men också av omtanke om personalen blir mer angelägen att medverka till sjukpensionering av den sjukskrivna personalen.

Den aktuella frågan har varit föremål för riksdagens behandling i samband med en liknande motion från samme motionär (1988/89:FiU30, rskr. 327, 328). Finansutskottet förutsatte då att den fråga som togs upp i motionen skulle övervägas i samband med beredningen av rehabiliteringsberedningens förslag.

Utskottet konstaterar först att en proposition om arbetslivets förnyelse är aviserad till i december i år. I propositionen kommer förslag till förändringar som möjliggör en aktiv politik mot utslagning. Därutöver vill utskottet anföra följande. Frågan som tas upp i motionen handlar ytterst om arbetsgivarinträde för statliga myndigheter. Arbetsgivarinträdet är en fråga för arbetsmarknadens parter. Problemen för myndigheterna i samband med arbetsgivarinträde, sjukdom och rehabilitering m.m., har enligt underhandsuppgifter från civildepartementet uppmärksammats inom departementet. En utredning om detta pågår inom regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda synes det knappast föreligga något behov av en ytterligare utredning i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motion A605.

I motion A725 av Karin Israelsson m.fl. (c) med motivering i motion 1989/90:Sf262 vill motionärerna ha *lagstiftning som omöjliggör avtal som överkompenserar ett inkomstbortfall*.

Utskottet ser detta yrkande mot bakgrund av och kopplat till två andra yrkanden i samma motion (Sf262). Dessa yrkanden handlar om

arbetsskadeförsäkringens integrering i sjukförsäkringen och hundra procentig sjukpenning för alla sjukpenningförsäkrade fr.o.m. den 1 januari 1991. Vid en hundra procentig kompensation försvinner behovet av särskilda ersättningar från kompletterande försäkringar, som i många fall innebär en överkompensation till den sjuke, anför motionärerna.

Riksdagen avlog i maj 1990 på förslag av socialförsäkringsutskottet (1989/90:SfU15, rskr. 203) yrkandena om integrering av arbetsskadeförsäkringen och frågan om full kompensation i sjukförsäkringen. Utskottet anförde i betänkandet att en översyn av arbetsskadeförsäkringen, sjukförsäkringen och förtidspensioneringen pågår inom regeringskansliet. Vidare pekade utskottet på den kommande redovisningen av arbetsmiljökommissionens arbete. Även rehabiliteringsfrågorna är enligt utskottet föremål för överväganden inom regeringskansliet. Utskottet utgick från att i dessa sammanhang överväganden även skulle komma att göras beträffande samordningen mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen. Med hänsyn härtill och i avvaktan på resultatet av beredningen av de nämnda frågorna inom regeringskansliet avstyrkte socialförsäkringsutskottet motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottet.

Med hänvisning till vad sålunda anförts och till riksdagens ställningstagande till de berörda motionsyrkandena finner utskottet att nu ifrågakvarande motionsyrkande inte kan vinna bifall. Utskottet avstyrker därför motion A725 i nu behandlad del.

Motion A607 av Maria Leissner och Barbro Westerholm (båda fp) gäller *de statliga grupplivförsäkringarna*. Motionärerna anser att även homosexuella sambor bör omfattas av efterlevandeskyddet i försäkringarna.

Enligt 4 § i avtalet om statens tjänstegrupplivförsäkring (TGL-S) avses med sambo en ogift man eller kvinna som under äktenskapsliknande förhållanden bor tillsammans med en ogift arbetstagare eller före detta arbetstagare av motsatt kön. I förordningarna (1988:244—246) om grupplivförsäkring för deltagare i arbetsmarknadsutbildning m.fl., för doktorander resp. för värnpliktiga m.fl., definieras sambobegreppet på samma sätt som i avtalet. Enligt såväl avtalet som förordningarna har endast sådan sambo förmånstagar rätt.

Motioner med motsvarande yrkanden har behandlats av utskottet vid två tillfällen tidigare (1988/89:AU7 och 1989/90:AU7). Utskottet konstaterade i betänkandet 1989/90:AU7 att frågan om ändringar i avtalet tas upp vid förhandlingar mellan statens arbetsgivarverk och de statsanställdas huvudorganisationer, om någon av parterna begär det. Utskottet fortsatte:

I socialförsäkringsutskottets betänkande 1988/89:SfU13 har motsvarande fråga behandlats såvitt gäller socialförsäkringens efterlevandeskydd. Utskottet återopade vad som förekommit i anslutning till införandet av nya bestämmelser om efterlevandeförmåner i den allmänna försäkringen (prop. 1987/88:171, SfU29, rskr. 401, SFS 1988:881). En utgångspunkt för avgränsningen av den pensionsberättigade kretsen hade då varit att det skulle röra sig om en samlevnad med familjefunktioner och att parterna i och för sig skulle kunna ingå äktenskap med

varandra. Bl.a. mot den bakgrunden föll efterlevande homosexuella utanför efterlevandepensioneringens tillämpningsområde. Socialförsäkringsutskottet hade inte haft någon erinran mot den i propositionen gjorda avgränsningen av den pensionsberättigade personkretsen och ansåg inte heller nu att det fanns skäl att utvidga kretsen.

Arbetsmarknadsutskottet fann såvitt gällde de tre förordningarna inte anledning att göra annan bedömning i fråga om homosexuella sambors ställning än som kommit till uttryck i det nyss angivna betänkandet av socialförsäkringsutskottet. Vad gällde TGL-S erinrade utskottet om att ändringar i avtalet tas upp på begäran av avtalspart. Med hänvisning till vad utskottet sålunda anfört avstyrktes motionerna.

I denna fråga har utskottet inte anledning att ändra uppfattning. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A607.

Ersättningsfrågor

Motionerna A603 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) samt A612 av Lars Norberg (mp) med motivering i 1989/90:Sk449 avser de statliga *nattraktamentena*. I den första motionen påtalas den låga nivån på nattraktamentet, 55 kr., för den som inte haft styrkta kostnader. Med en sådan ersättning finns det enligt motionärerna ingen stimulans att fundera på andra alternativ än övernattning på hotell. I den andra motionen hemställs att ett generellt nattraktamente återinförs. Sedan nattraktamentena avskaffades har enligt motionären varje incitament för den som är på tjänsteresa att hålla nere kostnaderna försvunnit. På grund härav har hotellkostnaderna stigit våldsamt.

Rese- och traktamentsersättningarna för statstjänstemän regleras genom det allmänna reseavtalet (ARA). Det nuvarande nattraktamentet har varit oförändrat under många år. Det har lett till att en beloppshöjning aktualiserats vid olika tillfällen i samband med förhandlingar om statstjänstemännens löne- och anställningsvillkor. Frågan om en höjning av beloppet diskuteras för närvarande återigen inom arbetsgivarverket. Det får förutsättas att frågan återkommer i sådana sammanhang.

När utskottet de två senaste åren behandlat motioner om nattraktamentets storlek (1988/89:AU7 och 1989/90:AU7) hänvisades till att frågan tagits upp i ett bredare sammanhang, nämligen inom ramen för utredningen om en reformerad inkomstbeskattning. Utskottet konstaterar nu att frågan om beskattning av traktamenten och övriga kostnadsersättningar vid resor i samband med tjänsten behandlats av riksdagen i samband med propositionen om en reformerad inkomstbeskattning (prop. 1989/90:110, 1989/90:SkU30, rskr. 356). Riksdagen godtog redan under hösten 1989 principen att statliga och kommunala kostnadsersättningar skulle beskattas med rätt till avdrag för motsvarande merkostnader på samma sätt som för privatanställda. Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa skulle vidare enligt denna princip endast medges om tjänsteresan varit förenad med övernattning. Denna princip genomfördes vad gäller endagsförrättningar fr.o.m. inkomståret 1990. I samband med behandlingen av nyssnämnda proposition fullföljdes denna princip. Enligt riksdagens beslut medges avdrag för de

faktiska kostnaderna för övernattnig. För den som uppburit traktementen accepterades en nattschablon på 75 kr. när den skattskyldige inte kan styrka kostnaderna.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna A603 och A612.

Tjänstemannaansvaret

LOA har särskilda bestämmelser om avskedande. I 11 kap. stadgas att en arbetstagare får avskedas om han har begått brott eller grov tjänsteförseelse som visar att han uppenbarligen är olämplig att inneha sin anställning. Frågan om avskedande prövas normalt av den myndighet som arbetstagaren lyder under. Beträffande vissa högre befattningshavare och domare prövas frågor om avskedande av en särskild nämnd, nämligen statens ansvarsnämnd. Nämndens beslut kan överklagas till tingsrätt/arbetsdomstolen enligt bestämmelserna i arbetstvistlagen.

Enligt 11 kap. 5 § regeringsformen får den som utnämnts till ordinarie domare skiljas från tjänsten om han genom brott eller grovt eller upprepat åsidosättande av tjänsteåliggande har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha tjänsten. Har domaren skilts från tjänsten genom beslut av annan myndighet än domstol, skall han kunna påkalla domstols prövning av beslutet.

Allan Ekström (m) begär i motion A602 ett tillkännagivande om att *prövningen av domares skiljande från tjänsten* skall överföras till allmän domstol. Motionären framhåller att de enskilda domarna måste vara garanterade integritet och oavsättlighet. Prövningen av frågan huruvida en enskild domare på grund av brott förverkat sin rätt att vara domare måste således tillkomma allmän domstol och inte arbetsdomstolen med sina intresseledamöter och där yrkesdomarna dessutom förordnas på tre år i sänder. Enligt motionären måste den i 11 kap. 5 § regeringsformen intagna skyddsbestämmelsen anses stödja motionskravet.

Frågan om att överföra prövningen av domares skiljande från tjänsten till allmän domstol har tidigare behandlats av riksdagen i samband med liknande motionskrav (AU 1986/87:17, 1988/89:AU7, 1988/89:JuU24). I sistnämnda betänkande avstyrktes motionsyrkandet med hänvisning till kommande översyn av LOA. Enligt vad utskottet tidigare i framställningen redogjort för har en översyn av LOA påbörjats. Enligt direktiven står det utredningen fritt att utöver vad som direkt angetts i direktiven ta upp de förslag till förändringar i LOA som utredningen finner lämpliga. I en särskild bilaga till direktiven tas upp speciella frågor där ändringar i LOA bör övervägas särskilt. I denna bilaga nämns särskilt förhållandet till brottsbalken m.m. Mot den bakgrunden bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A602.

Någon omplaceringsskyldighet åvilar i princip inte arbetsgivaren i samband med avskedande enligt LOA. Lars Werner m.fl. (v) vill i motion A724 ha en ändring i LOA på så sätt att en arbetsgivare åläggs skyldighet att undersöka *omplaceringsmöjligheterna* innan en tjänste-

man — på vilken ställs höga krav på personligt uppträdande, som t.ex. polismän — avskedas. Som lagen är formulerad kan offentligt anställda tjänstemän riskera avsked även vid relativt lindriga förseelser.

Den situation som motionärerna tar upp har särskilt noterats i direktiven till LOA-utredningen, i vilken det beträffande denna fråga heter:

I praxis har det förekommit att polismän har blivit avskedade med stöd av 11 kap. 1 § LOA i fall där en sådan ingripande åtgärd kanske inte skulle ha vidtagits, om det hade gällt en statsanställd inom något annat yrke (jfr AD 1981 nr 168, 1989 nr 69). Avskedandet torde med andra ord främst ha grundats på de särskilda krav som måste ställas på polismän.

Enligt direktiven bör det övervägas om det finns skäl att göra ändring i lagen i syfte att öka möjligheterna för t.ex. den felande polismannen att under ändrade villkor vara kvar i tjänsten.

Med det anförda får motion A724 anses tillgodosedd och bör inte påkalla någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Utskottet tar i detta sammanhang upp ännu ett yrkande i motion A724 (vpk) om ändring i LOA. Motionärerna vill ha förslag till ändring i 16 kap. 2 § LOA på så sätt att *tidsfristen att väcka talan* förlängs i överensstämmelse med vad som gäller i anställningsskyddslagen (LAS).

Enligt 16 kap. 2 § gäller att en arbetstagare som vill söka ändring i beslut om t.ex. avskedande skall väcka talan inom fyra veckor från det att han fick del av beslutet.

Enligt 40—41 §§ LAS gäller följande tidsfrister. En arbetstagare som avser att yrka ogiltigförklaring av ett avskedande skall underrätta arbetsgivaren om detta senast två veckor efter det att avskedandet skedde (40 §). Under vissa omständigheter uppgår tidsfristen till en månad. Har förhandling påkallats skall talan väckas inom två veckor efter det att förhandlingen avslutades. Den som vill kräva skadestånd har fyra månader på sig att underrätta motparten om detta (41 §). Har förhandling påkallats skall talan väckas inom fyra månader efter det att förhandlingen avslutades.

Utskottet konstaterar att LOA är föremål för en omfattande översyn. Mot den bakgrunden finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd i enlighet med motionsyrkandet. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A724 i nu behandlad del.

Invandrare på arbetsmarknaden

I motion A609 av Pär Granstedt (c) hemställer motionären att riksdagen beslutar uppmana regeringen att, i samverkan med muslimska organisationer och arbetsmarknadens parter, försöka åstadkomma ett regelsystem på arbetsplatser och i offentliga sammanhang som respekterar muslimernas religiösa sedvänjor i den utsträckning de inte strider mot svenskt rättsmedvetande.

Enligt motionären har politiker ett ansvar för att se till att de lagar som man är med om att arbeta fram också kan efterlevas praktiskt. Detta gäller i allra högsta grad även lagen om religionsfrihet. Vad innebär ordet religionsfrihet för våra invandrargrupper om vi inte också samtidigt tillförsäkrar dem en möjlighet att utöva sin religion enskilt och i grupp, frågar motionären.

Motionären anser därför att det svenska samhället bör försöka bereda utrymme för muslimernas grundläggande kulturella behov. Dit hör bl.a. deltagande i fredagsbönen, tillgång till bönelokal på större arbetsplatser, vissa ledigheter vid religiösa helgdagar som exempelvis vid Ramadans första och sista dag, möjlighet t.ex. genom märkning att undvika grisprodukter, rätt för kvinnor som av religiösa skäl vill bära slöja att avbildas så på ID-kort.

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att bereda våra invandrare möjlighet att utveckla det egna kulturarvet inom ramen för de grundläggande normer som i det svenska samhället gäller för mänsklig samlevnad. Att utveckla det egna kulturarvet ingår som en viktig del i det av statsmakterna fastlagda valfrihetsmålet inom invandrarpolitiken.

Religionen är en del av det egna kulturarvet. För muslimer liksom för andra trosbekännare är det därför viktigt att det svenska samhället försöker underlätta för dem att utöva sin religion. En sådan inställning innebär emellertid inte att man genom lagstiftning skall skapa ett generellt regelsystem för arbetsplatser angående ledigheter för olika religiösa aktiviteter eller för inrättande av särskilda bönelokaler. Dessa frågor bör i stället lösas i lokala avtal eller genom överenskommelser på resp. arbetsplats. De lokala förutsättningarna bör vara avgörande för hur den enskilde arbetstagarens behov kan förenas med arbetsplatsens krav på effektivitet.

Beträffande märkning av livsmedel konstateras att enligt livsmedelslagen anges alla tillsatser i livsmedel på resp. förpackning antingen med namn eller med ett entydigt nummer. Av utrymmesskäl torde det emellertid inte vara möjligt att beskriva varje substans på alla förpackningar. Enligt uppgift från livsmedelsverket planerar man att ge ut en broschyr med utförligare information om tillsatser i livsmedel så att det t.ex. framgår vilka tillsatsämnen som innehåller grisprodukter.

Möjlighet för de kvinnor som av religiösa skäl vill bära slöja och avbildas så på ID-kort har behandlats av certifieringskommittén inom standardiseringskommissionen. Sedan i juni i år finns medgivande att identitetshandling är godkänd även om man av religiösa skäl vill bära t.ex. slöja som huvudbonad.

Utskottet vill slutligen tillägga att det enligt vad utskottet under hand har inhämtat pågår diskussioner mellan invandrarverket och muslimernas organisationer i Sverige om muslimernas situation i vårt land.

Med det anförda har motionen i viss utsträckning blivit tillgodosedd. Motionen i övrigt bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A609.

Utskottet hemställer

1. beträffande *inriktningen av den statliga personalpolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A601 och 1989/90:A604
yrkande 1,

res. 1 (m, fp, mp)

res. 2 (v)

2. beträffande *stimulans att driva verksamhet vidare som egna företagare*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A752 yrkande 2,

res. 3 (m, fp, mp)

3. beträffande *personalutbildning på arbetsplatserna*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A604 yrkande 2,
1989/90:A608 och 1989/90:A611,

res. 4 (v)

4. beträffande *tillvaratagande av pensionärers kunskaper*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A606 och 1989/90:A610,

res. 5 (m, fp, v, mp)

5. beträffande *sambandet mellan sjuklön och pensionering*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A605,

res. 6 (m)

6. beträffande *lagstiftning mot avtal som överkompenserar inkomstbortfall*

att riksdagen avslår motion A725 yrkande 1,

res. 7 (m, fp, c)

7. beträffande *de statliga grupplivförsäkringarna*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A607,

res. 8 (v, mp)

8. beträffande *nattraktamentena*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A603 och 1989/90:A612,

res. 9 (m, c)

res. 10 (mp)

9. beträffande *domares skiljande från tjänsten*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A602,

res. 11 (m, c, mp)

10. beträffande *omplaceringsmöjligheter*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A724 yrkande 37,

11. beträffande *tidsfrister i LOA*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A724 yrkande 38,

12. beträffande *invandrare på arbetsmarknaden*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A609.

Stockholm den 23 oktober 1990

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Marianne Ståhlberg (s), Börje Hörnlund (c), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Karl-Erik Persson (v), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Erik Holmkvist (m) och Ines Uusmann (s).

1990/91:AU7

Reservationer

1. Inriktningen av den statliga personalpolitiken (mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motion A601" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser — i likhet med motion A601 (fp) med motivering i motion Fi502 — att ett övergripande mål för den statliga personalpolitiken är att kunna rekrytera och behålla bra arbetskraft. Det är nämligen i mycket hög grad de anställdas motivation och kompetens som är avgörande för kvalitet, service och effektivitet inom den offentliga sektorn. Lönesystemet måste bli mer flexibelt och faktorer som de anställdas befogenheter, ansvar, relationer till chefer osv. måste uppmärksammas. En decentralisering och delegering är nödvändig. Staten som arbetsgivare har mycket att lära av de enskilda alternativen. Belöningssystem, som är öppna och kända, måste användas mera. Ett förtroendefullt samarbete krävs mellan politiker, personal och fack. Dock är det politikerna som är ytterst ansvariga för den offentliga verksamheten.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion A601. Motion A604 (vpk) har helt andra utgångspunkter som utskottet inte kan ställa sig bakom, varför den avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *inriktningen av den statliga personalpolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A601 samt med avslag på motion 1989/90:A604 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Inriktningen av den statliga personalpolitiken (mom. 1)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Samhället präglas alltmer av orättvisa förhållanden. På arbetslivets område har SAFs syn på bl.a. chefsrollen kommit att i ökad utsträck-

ning påverka även förhållandena inom den offentliga sektorn. Cheferna och andra "duktiga" medarbetare uppvärderas. Det här går ut över de vanliga arbetarna som får mycket måttliga löneökningar medan cheferna får jättelika löner. Den utvecklingen måste stoppas. I stället skall arbetarrörelsens klassiska jämlikhetsideal och rättvisekrav vara ledstjärnan för lönepolitiken.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A604 (vpk) i nu behandlad del. Utskottet kan inte ställa sig bakom motion A601 (fp), varför den avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *inrikningen av den statliga personalpolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A604 yrkande 1 och med avslag på motion 1989/90:A601 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Stimulans att driva verksamhet vidare som egna företagare (mom. 2)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I 1989-90 års" och på s. 6 slutar med "motion A752" bort ha följande lydelse:

När förslag uppkommer att en kommunal eller statlig verksamhet skall läggas ut på entreprenad uppstår ofta ett motstånd bland personalen. De anställda känner sig hotade av förändringen. En metod som i vissa fall skulle kunna minska det problemet visas på i motion A752 (fp). Genom att uppmuntra en eller flera anställda att själva starta ett eget företag för att driva verksamheten vidare skulle de offentliganställda som vill bli egna företagare kunna stanna i sitt gamla yrkesområde. Härefter skulle de kunna erbjuda sin arbetsgivare sina tjänster men på nya villkor.

Regeringen bör därför ges i uppdrag att överväga vad som kan göras för att uppmuntra offentliganställda att bli egna företagare.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A752 i aktuell del anför bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *stimulans att driva verksamhet vidare som egna företagare*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A752 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Personalutbildning på arbetsplatserna (mom. 3)

1990/91:AU7

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet hälsar" och på s. 7 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Man måste som framhålls i vpk-motionerna A604 och A611 minska de stora utbildningsklyftorna genom att satsa på dem som har kortast utbildning. De fackliga organisationernas ställning bör stärkas. Nya arbetsorganisationsformer måste växa fram. Den lokala fackliga organisationens godkännande skall vara en förutsättning för att få införa nya arbetsorganisationsformer.

För att personalutbildningen skall komma alla till del menar utskottet att det behövs en lagstiftning som anger en miniminivå — t.ex. minst 5 dagar — för en kompetenshöjande personalutbildning för alla anställda. Denna miniminivå bör sedan successivt höjas upp till de två veckors personalutbildning som både LO och TCO sätter som mål.

Lagstiftning behövs även för att tillförsäkra facket inflytande över all personalutbildning i företag och myndigheter.

En utbyggnad av förnyelsefonderna behövs. En ny avsättning av företagets vinster åren 1989 och 1990 måste ske. För att alla grupper skall kunna få del av dessa pengar bör en gemensam fond som inte är företagsanknuten inrättas.

Vad utskottet med tillstyrkan till motionerna A604 i aktuell del och A611 har anfört bör ges regeringen till känna. Motion A608 (s) får med det anförda i huvudsak anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *personalutbildning på arbetsplatserna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A604 yrkande 2 och 1989/90:A611 samt med anledning av motion 1989/90:A608 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Tillvaratagande av pensionärers kunskaper (mom. 4)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Karl-Erik Persson (v), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Flera av" och slutar med "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Även om flera åtgärder således har vidtagits för att underlätta för pensionärer som så önskar att fortsätta sin aktiva yrkesverksamhet återstår enligt utskottets uppfattning åtskilligt att göra. I likhet med motion A606 (fp, m, c, vpk, mp och s) anser utskottet att staten som arbetsgivare bör ha ett särskilt ansvar att vara föregångare på detta område. Staten bör t.ex. i egenskap av arbetsgivare instruera statliga verk och myndigheter att underlätta för och stimulera sina anställda att, i rimlig omfattning, fortsätta i tjänst. De statliga arbetsgivarna bör

vidare uppmärksammas på att särskilda uppgifter kan utföras av pensionerade arbetstagare och att pensionärer med särskild kompetens härför kan anlitas för utrednings- eller expertuppdrag.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A606 har anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande tillvaratagande av pensionärs kunskaper*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A606 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Sambandet mellan sjuklön och pensionering (mom. 5)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "motion A605" bort ha följande lydelse:

Förhållandet mellan sjukersättning och pension samt effekterna av bristande rehabilitering och arbetsanpassning vid de statliga myndigheterna borde ha studerats av rehabiliteringsberedningen innan dess arbete avslutades. I likhet med motion A605 (fp) anser utskottet att det är viktigt att förhållandet mellan sjukersättning och pensionering vid de statliga myndigheterna kartläggs. Regeringen bör därför skyndsamt få i uppdrag att göra en sådan kartläggning.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A605 har anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande sambandet mellan sjuklön och pensionering*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A605 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Lagstiftning mot avtal som överkompenserar inkomstbortfall (mom. 6)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (m), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet ser" och på s. 10 slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

I dag erhåller i stort sett alla anställda full kompensation vid sjukdom genom kompletterande försäkringar eller sjuklön som täcker de 10 procent försäkringskassan inte betalat i sjukpenning. Dessa kompletterande ersättningar innebär i många fall en överkompensation till den sjuke.

Utskottet kan inte finna att en sådan ordning är acceptabel. I likhet med motion A725 (c) anser därför utskottet att man bör överväga lagstiftning som omöjliggör överkompensation vid sjukdom.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A725 har anfört bör ges regeringen till känna.

1990/91:AU7

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *lagstiftning mot avtal som överkompenserar vid sjukdom*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A725 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. De statliga grupplivförsäkringarna (mom. 7)

Karl-Erik Persson (v) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "I denna" och slutar med "motion A607" bort ha följande lydelse:

Lagar och avtal som diskriminerar homosexuella efterlevande sambor bör ändras. De statliga grupplivförsäkringarna ger i dag inte sådana sambor något efterlevandeskydd. De bör därför utvidgas i detta hänseende. Utskottet tillstyrker därför motion A607 (fp).

Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *de statliga grupplivförsäkringarna*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A607 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Natraktamentena (mom. 8)

Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Kersti Johansson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "och A612" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i detta sammanhang, i likhet med motion A603 (c), framhålla hur viktigt det är att staten som arbetsgivare håller nere kostnaderna för personalens övernattningar. Detta bör ske genom att i kommande avtal utforma regler för natraktamentena på ett sätt som stimulerar till sådana övernattningsalternativ som medför lägre kostnader.

Ett sätt att minska övernattningskostnaderna är att justera natraktamentet på 55 kr. med hänsyn till penningvärdeförsämringen. Många skulle då ordna annat nattlogi än det allt dyrare hotellalternativet. Oavsett vad riksdagen nyligen beslutat angående beskattning av traktementen anser utskottet att staten som arbetsgivare bör uppmärksamma ovanstående utgångspunkter. Riksdagen bör därför hos regeringen begära att natraktamentena för tjänsteresor i offentlig tjänst höjs.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A603 anfört bör därför ges regeringen till känna. Motion A612 (mp) är därmed i huvudsak tillgodosedd och bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU7

8. beträffande *nattraktamentena*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A603 och med avslag på motion 1989/90:A612 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Nattraktamentena (mom. 8)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "och A612" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförts i motion A612 (mp). Sedan det generella nattraktamentet avskaffades har det skett en våldsam ökning av övernattningskostnaderna vid tjänsteresor. Den enskilde saknar helt enkelt anledning att hålla nere kostnaderna. Oavsett riksdagens nyligen fattade beslut om beskattning av traktamenten anser utskottet att riksdagen med bifall till motionen hos regeringen bör begära förslag till införande av generella nattraktamenten. Motion A603 (c) får därmed anses i huvudsak tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *nattraktamentena*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A612 samt med avslag på motion 1989/90:A603 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Domares skiljande från tjänsten (mom. 9)

Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Frågan om" och slutar med "motion A602" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A602 (m) att det måste vara en angelägenhet för riksdagen att värna om domarkårens kvalitet. De enskilda domarna måste vara garanterade integritet och oavsärtlighet. Detta medför att prövningen av domares skiljande från tjänsten måste tillkomma allmän domstol, i sista hand högsta domstolen, vilket också får anses vara innebörden i 11 kap. 5 § regeringsformen.

Den nuvarande ordningen att man anförtrött åt en korporativistiskt sammansatt särskild domstol — arbetsdomstolen — att pröva denna fråga är inte ägnad att skapa sådana villkor att domarkårens kvalitet kan främjas. Regeringen bör därför svara för att den utredning som nu gör en översyn av LOA särskilt överväger frågan om att överföra prövningen av domares skiljande från tjänsten till allmän domstol. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU7

9. beträffande *domares skiljande från tjänsten*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A602 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

